

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1928 ΚΑΙ 1951

Εισήγησις Ἐθν. Στατ. Ὑπηρεσίας Ἑλλάδος

Ὅλικός ἐνεργὸς πληθυσμός.

1. Τὸ σύνολον τοῦ ἄρρενος ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ ηὔξηθη μεταξύ 1928 καὶ 1951 ἀπὸ 1972000 εἰς 2329000, ἦτοι κατὰ 18 %, δηλαδὴ κατὰ τι ὀλιγώτερον τοῦ ποσοστοῦ αὐξήσεως τοῦ ὀλικοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ κατὰ τὰς ἀντιστοιχοὺς χρονολογίας.

Πράγματι, οὗτος ηὔξηθη ἀπὸ 3076000 εἰς 3722000 ἦτοι κατὰ 21 %. Ἡ ἀναλογία ἐνεργῶν ἀρρένων ἔναντι τοῦ ὀλικοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ σχεδὸν δὲν ηὔξηθη, οὔσα 63 % κατὰ τὸ 1951 ἔναντι 64 % κατὰ τὸ 1928. (Οἱ προαναφερθέντες ἀριθμοὶ περιλαμβάνουν, κατὰ τὸ 1951, τὴν Δωδεκάνησον, ἣτις προσηρτήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον. Δεδομένου ὅτι ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὁ ὀλικὸς πληθυσμὸς ηὔξηθη μόνον κατὰ 2 %, ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1928, δὲν ἔχει σημασίαν διὰ τὰς συγκρίσεις τῆς παρουσίας ἢ προσάρτησις αὐτῆ).

2. Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν, τὰ στοιχεῖα διὰ τὰς δύο ἀπογραφὰς φαίνεται νὰ δεικνύουν, ἐὰν τὰ δεχθῶμεν ὡς ἔχουν, ὅτι μεταξύ 1928 καὶ 1951 ἐπῆλθε μείωσις αὐτῶν ἦτοι ἀπὸ 773000 εἰς 511000. Τοῦτο ἀναμφιβόλως ὀφείλεται εἰς σημαντικὴν μεταβολὴν τοῦ τρόπου καθορισμοῦ τῶν ἐνεργῶν προσώπων.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς μεταβολῆς ταύτης ἴσως ἦτο σχετικῶς ἀσήμαντος εἰς τοὺς ἄρρενας, εἰς τὰς γυναῖκας ὅμως, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἐνεργοὺς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἢ ἀλλαγὴ κατέστησε μὴ συγκρίσιμα τὰ στοιχεῖα τῶν ἐτῶν 1926 καὶ 1951.

3. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, τὰ τεθέντα πρὸς τοὺς ἀπογραφομένους ἐρωτήματα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀπασχόλησίν των διευτυπώθησαν κατὰ τρόπον ἀρκετὰ ἀόριστον. Πράγματι, ἠρκέσθημεν εἰς ἀπλὴν δήλωσιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τῆς συνήθους ἀπασχολήσεως, ὡς τοῦτο ἐγένετο τότε κατὰ τὰς ἀπογραφὰς καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν.

Τουναντίον, κατὰ τὸ 1951, διὰ νὰ ληφθοῦν ἀκριβέστεραι πληροφορίαι, αἱ ἐρωτήσεις περὶ ἐπαγγέλματος ἢ ἀπασχολήσεως ἀφεώρων κατὰ πρῶτον λόγον τὴν ἐβδομάδα ἣτις προηγίτο ἀμέσως τῆς ἀπογραφῆς, ἦτοι τὸ διάστημα ἀπὸ 1-8 Ἀπριλίου 1951. Ἐθεωρήθη δὲ ὡς ἐνεργὸς πᾶς τις ἀπασχοληθεὶς κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην εἰς οἰανδήποτε ἐργασίαν ἔναντι ἀμοιβῆς ἢ κέρδους καὶ πᾶς ζητῶν ἀπασχόλησιν ἐπ' ἀμοιβῆς ὡς καὶ πᾶν μέλος οἰκογενείας βοηθήσαν τὸν ἀρχηγὸν ἢ ἕτερον μέλος αὐτῆς εἰς τοιαύτην ἐργασίαν ἐπὶ μίαν τουλάχιστον ὥραν ἡμερησίως κατὰ τὴν ὑπ' ὄψιν ἐβδομάδα.

4. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ διατύπωσις αὕτη δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς κατατάξεως τῶν ἐγγάμων γυναικῶν εἰς ἐνεργοὺς καὶ μὴ. Αἱ περισσότεραι ἀπα-

σχολούνται αποκλειστικῶς μὲ τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἀλλὰ πολλοὶ βοηθοὺν προσκαίρως τὸν σύζυγόν των κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἰδιαιτέρως δὲ ὅταν πρόκειται περὶ γεωργικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἐὰν λοιπὸν ἐξαρτήσωμεν τὴν κατάταξιν τῶν γυναικῶν ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς βοηθείας τὴν ὁποίαν παρέσχον κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς καθωρισμένης περιόδου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ τούτων χαρακτηρισθησομένων ὡς ἐνεργῶν θὰ εἶναι προφανῶς κατώτερος ἐκείνου ὃν θὰ ἐλαμβάνομεν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐπικρατούσας συνθήκας ἐπὶ μίαν μακροτέρας διαρκείας περίοδον, ἔστω ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἐὰν μάλιστα ἡ περίοδος βάσεως συμπίπτῃ εἰς ἐποχὴν τοῦ ἔτους καθ' ἣν αἱ ἀγροτικαὶ ἐργασίαι εἶναι ἀρκετὰ μειωμένα, αἱ χαρακτηρισθησόμενα ὡς ἐνεργοὶ ἀγρότιδες θὰ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσας θὰ ἐχαρακτηρίζομεν οὕτω, ἀναφερόμενοι εἰς ἐποχὴν τοῦ ἔτους ἔχουσαν μεγαλυτέραν δραστηριότητα. (Ἀσφαλῶς τὸ ἴδιον ἰσχύει, εἰς μικρότερον πάντως βαθμὸν καὶ διὰ τὰ ἐνήλικα ἢ μὴ τέκνα τὰ συγκατοικοῦντα μετὰ τῶν γονέων των. Ἰδιαιτέρως οἱ νέοι, ἐὰν δὲν εὐρίσκουν ἀπασχόλησιν μεγαλυτέραν τῆς μιᾶς ὥρας ἡμερησίως εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἐκμετάλλευσιν, κατὰ κανόνα ζητοῦν ἀμοιβομένην ἐργασίαν καὶ πρέπει νὰ θεωροῦνται ἐνεργοὶ μὲν ἀλλὰ μὴ ἀπασχολούμενοι).

5. Συνεπῶς, ἡ εἰσαγωγή τοῦ νέου τούτου ὀρισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ προεκάλεσε, κατὰ τὸ 1951, φαινομενικὴν ἐλάττωσιν τοῦ γυναικείου ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐνῶ εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν ηὔξηθη σημαντικῶς μεταξὺ τοῦ 1928 καὶ τοῦ 1951, ὁ ἀριθμὸς τούτων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὀλίγην ἐμειώθη ἀντιστοίχως ἀπὸ 467000 εἰς 215000. Ἡ ἐν λόγῳ μείωσις δὲν ὀφείλεται οὐδαμῶς εἰς πραγματικὴν μείωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας. Ἀκόμη καὶ ἐὰν ὑπῆρξε πραγματικὴ μείωσις, αὕτη θὰ ἦτο ἀσήμαντος, διότι εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἀγροτικὴ ὑφὴ τῆς χώρας, αἱ μέθοδοι καλλιιεργείας καὶ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν ἀγροτῶν δὲν ἤλλαξαν πολὺ.

6. Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ παρέμενον ἀμετάβλητος ὁ ἀπόλυτος ἀριθμὸς τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν εἰς τὴν γεωργίαν, ἐὰν ὁ χαρακτηρισμὸς τούτων ἐγένετο βάσει τοῦ αὐτοῦ μὲ τὸ 1928 κριτηρίου. (Τοῦτο σημαίνει ὅτι δεχόμεθα ὡς δυνατὸν νὰ ἠλαττώθῃ ὁ σχετικὸς ἀριθμὸς των).

Βάσει τῆς ὑποθέσεως ταύτης, θὰ ὑπῆρχεν ἡμισυ ἑκατομμύριον ἐνεργῶν γυναικῶν εἰς τὴν γεωργίαν τόσον κατὰ τὸ 1951 ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1928. Ἐξ ἄλλου, ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν εἰς τοὺς μὴ γεωργικούς κλάδους τῆς οἰκονομίας ἀντισταθμίζεται εἰς τὰς στατιστικὰς τοῦ 1951 ἐκ τῆς μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν, αἵτινες δὲν καθώρισαν ἐπαρκῶς τὴν δραστηριότητά των ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ κατάταξις των εἰς ὠρισμένον κλάδον. Τέλος, ἐὰν τὰ δεδομένα τῶν ἀπογραφῶν δὲν ἐπιτρέπουν νὰ διαπιστωθῇ μείωσις τοῦ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ ἐνεργῶν γυναικῶν μεταξὺ 1928 καὶ 1951, ταῦτα δὲν ἐπιτρέπουν νὰ συναχθῇ οὔτε ὅτι ὁ ἀριθμὸς τούτους ηὔξηθη.

Κατανομή του ενεργού πληθυσμού καθ' ομάδας ηλικιών.

7. Είς τόν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνεται ἡ κατανομή καθ' ηλικίαν κατὰ τὸ 1928 καὶ 1951.

Δυστυχῶς, τὰ δεδομένα τοῦ 1958 δὲν ἐπιτρέπουν λεπτομερεστέραν μελέτην (θὰ ἦτο λίαν ἐνδιαφέρουσα μία τοιαύτη μελέτη τῶν ὁμάδων ηλικιῶν κάτω τῶν 20 ἐτῶν καὶ ἄνω τῶν 60 ἐτῶν).

ΠΙΝΑΞ I.

Κατανομή τοῦ ενεργοῦ πληθυσμοῦ καθ' ομάδας ηλικιῶν καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1928 καὶ 1951.

	Ἄνδρες		Γυναίκες	
	1928	1951	1928	1951
Ἐνεργοὶ εἰς χιλιάδας	1.972	2.329	773	511
Ἐξ ὧν εἰς ποσοστά:				
10-19 ἐτῶν ¹	18,4	14,8	29,2	25,8
20-29 »	24,9	25,3	25,2	30,7
30-39 »	17,7	19,5	16,2	16,2
40-49 »	15,4	18,3	13,4	13,3
50-59 »	12,0	11,4	8,6	8,1
60- »	11,3	10,1	6,9	5,4
Μὴ δηλωθείσης ηλικίας	0,3	0,6	0,5	0,5
Σύνολον	100,0	100,0	100,0	100,0

ΠΙΝΑΞ II.

Ὀλικὸς καὶ ἐνεργὸς πληθυσμὸς καθ' ομάδας ηλικιῶν κατὰ τὸ 1928 καὶ 1951.

	Ὀλικὸς πληθυσμὸς (χιλιάδες)	Ἐνεργὸς πληθυσμὸς (χιλιάδες)	%	Ὀλικὸς πληθυσμὸς (χιλιάδες)	Ἐνεργὸς πληθυσμὸς (χιλιάδες)	%
Ἄνδρες						
10-19 ἐτῶν ¹	656	362	55	773	345	45
20-29 »	513	490	96	650	589	91
30-39 »	359	350	98	481	453	94
40-49 »	313	304	97	455	426	94
50-59 »	247	237	97	293	266	91
60-	267	224	84	340	236	69
Γυναίκες						
10-19 ἐτῶν ¹	637	225	35	763	132	17
20-29 »	553	195	35	695	157	23
30-39 »	399	125	31	529	83	16
40-49 »	327	104	32	472	68	14
50-59 »	237	67	28	341	41	12
60-	286	54	19	423	28	7

1. Κατὰ τὸ 1928 ἡ ὁμάς περιλαμβάνει μόνον τὰ άτομα ηλικίας 10-19 ἐτῶν, διότι τὰ κάτω τῶν 10 ἐτῶν άτομα δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ ενεργοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ στοιχεῖα τοῦ 1951 περιλαμβάνουν ἓνα πολὺ μικρὸν ἀριθμὸν παιδιῶν κάτω τῶν 10 ἐτῶν χαρακτηρισθέντων ὡς ἐνεργῶν.

8. Ὡς πρὸς τοὺς ἄνδρας, τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος I δεικνύουν ὅτι τὸ σχετικὸν μέγεθος ἐνεργῶν, τῶν ομάδων ἡλικιῶν 20—49 ἐτῶν ἠϋξήθη μεταξὺ 1928 καὶ 1951, ἐνῶ ἀντιστοιχῶς αἱ ομάδες ἡλικιῶν κάτω τῶν 20 ἐτῶν καὶ ἄνω τῶν 49 παρουσιάζουν μείωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται, ἐν τινι μέτρῳ, εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἄρρην πληθυσμὸς ἐν τῷ συνόλῳ του ὑπέστη μερικὰς ἀλλοιώσεις εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ καθ' ὁμάδας ἡλικιῶν. Τὰ παιδιὰ κάτω τῶν 10 ἐτῶν ἦσαν κάπως ὀλιγώτερα κατὰ τὸ 1951 ἀπ' ὅτι τὸ 1928. (25,8% κατὰ τὸ 1951 ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ ἡλικίας ἄνω τῶν 10 ἐτῶν ἔναντι 27,8% κατὰ τὸ 1928).

Ἐναντι τῶν γυναικῶν, αἱ γυναῖκες 20—49 ἐτῶν ἔγιναν κάπως περισσότεραι ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύνολον (52,9 ἀντὶ 50,3%), ἐνῶ ἡ ἀναλογία τῶν ἀνδρῶν ἄνω τῶν 50 ἐτῶν ἔμεινε σχεδὸν ἀμετάβλητος. Τοῦτο ὁμῶς δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ ἐξηγηθῇ τὰς διαφορὰς τοῦ πίνακος I.

Ἐπιπροσθέτως, δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν ἐνεργῶν ἀνδρῶν εἰς τὰς διαφόρους ομάδας ἡλικιῶν μετεβλήθη, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ πίνακος II. Εἰς ἐκάστην ομάδα ἡλικιῶν τοῦ πίνακος ἡ ἀναλογία ἐμειώθη. Ἡ μείωσις αὕτη ἦτο ἐντονωτέρα εἰς τὰς ομάδας ἡλικιῶν 10—19 ἐτῶν καὶ 60 καὶ ἄνω ἐτῶν.

9. Τὰ ἀνωτέρω δυνατὸν νὰ ἀντανακλοῦν, ἐν τινι μέτρῳ, εἰς πραγματικὴν μείωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν δύο τούτων ομάδων εἰς τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα. Τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ οἱ μαθηταὶ τούτων ἦσαν πολυπληθέστεροι ἀπ' ὅτι κατὰ τὸ 1928. Ἐπὶ πλέον ἐδέχθησαν, κατὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν λειτουργίαν των μετὰ τὰ καταστρεπτικὰ γεγονότα τῆς προηγούμενης δεκαετίας, ἕνα ἀρκετὰ μεγάλον ἀριθμὸν μαθητῶν, μὴ δυνηθέντων ἕως τότε νὰ φοιτήσουν εἰς αὐτά. Ἡ Μέση Ἐκπαίδευσις ἐγνώρισεν ἐπίσης μεγάλην ἀνάπτυξιν μεταξὺ 1928 καὶ 1951 ἀλλὰ καὶ τὰ Πανεπιστήμια προσείλκυσαν περισσότερους σπουδαστάς. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ἀναμένεται μία μείωσις τῆς ἀναλογίας τῶν «ἐνεργῶν νέων» ἡλικίας 10—19 ἐτῶν.

Ἐξ ἄλλου, ἡ μεσολαβήσασα διεύρυνσις τῶν δικαιουμένων συντάξεων γήρατος δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, μερικῶς, τὸ ὅτι κατὰ τὸ 1951 ἡ ἀναλογία τῶν ἐνεργῶν ἡλικίας 60 ἐτῶν καὶ ἄνω εἶναι μικρότερα.

10. Παρ' ὅλα ταῦτα, δέον νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ἡ ἐλάττωσις αὕτη τῆς ἀναλογίας τῶν «ἐνεργῶν» πρέπει νὰ εἶναι κατὰ μέγα μέρος φαινομενικὴ καὶ ὅτι θὰ ὀφείλεται ἐν πολλοῖς εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐνεργὸς πληθυσμὸς ὑπελογίσθη κατὰ τὸ 1951 κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ἐφαρμοσθέντος κατὰ τὸ 1928. (Βλέπε παραγράφους 3—5 ἀνωτέρω). Ἡδη τὸ γεγονός ὅτι ἡ μείωσις αὕτη ἀφορᾷ ὅλας τὰς ομάδας ἡλικιῶν δεικνύει ὅτι τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ἀλλαγῆς ὀρισμοῦ καὶ τῆς μεθόδου. Δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς λόγος νὰ δεχθῶμεν ὅτι, κατὰ τὴν καλυτέραν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ἄνδρες θὰ ἔκλινον ὀλιγώτερον πρὸς τὴν ἐργασίαν κατὰ τὸ 1951 ἀπ' ὅτι κατὰ τὸ 1928. Ἐπομένως, ἐὰν ἀποκλεισθῶν τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τὰ ἀπασχολούμενα προσκαίρως εἰς ἀμοιβομένας ἐργασίας ἄτομα, διότι κατὰ σύμπτωσιν δὲν ἀπησχολήθησαν εἰς τοιαύτας ἐργασίας κατὰ τὴν προηγούμενην τῆς ἀπογραφῆς ἐβδομάδα (ὡς συνέβη κατὰ τὸ 1951), διαφεύγει οὕτω κατὰ πρῶτον λόγον σημαντικὸς ἀριθμὸς νέων καὶ γερόντων

διαβιούντων μετὰ τῶν οικογενειῶν των καὶ μὴ βοηθούντων εἰς τὴν οικογενειακὴν ἐκμετάλλευσιν (ἀγροτικὴν, βιοτεχνικὴν ἢ ἐμπορικὴν) παρὰ μόνον κατὰ διαστήματα. Οὕτω, αὐτομάτως ἐπέρχεται μεγαλυτέρα μείωσις τῆς ἀναλογίας τῶν «ἐνεργῶν» εἰς τὰς δύο ταύτας ὁμάδας ἀπ' ὅτι εἰς τὴν ὁμάδα ἡλικιῶν 20—60 ἐτῶν.

11. Ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας, ἡ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν «ἐνεργῶν» εἶναι τόσον μεγάλη εἰς ὅλας τὰς ὁμάδας ἡλικιῶν (βλέπε πίνακα II) ὥστε δὲν ἐξηγεῖται παρὰ μόνον ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀλλαγῆς τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τῆς μεθόδου.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ μείωσις εἶναι ὀλιγώτερον σημαντικὴ εἰς τὰς ἡλικίας 20—29 ἐτῶν. Τοῦτο εἶναι λογικόν, διότι εἰς τὴν ὁμάδα τούτων ἀπαντᾷται ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς γυναικῶν ἐργαζομένων κανονικῶς ἐπ' ἀμοιβῇ.

Κατανομὴ τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ κατὰ κυρίους κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

12. Κατὰ τὸ 1928, συμφώνως πρὸς τὴν τότε ἐν χρῆσει μέθοδον τῶν περισοτέρων χωρῶν, οἱ ἐνεργοὶ κατετάγησαν ἀναλόγως τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τοῦ εἶδους τῆς ἀτομικῆς ἀπασχολήσεως. Ἐν συνεχείᾳ τὰ ἀτομικὰ ἐπαγγέλματα ὁμαδοποιήθησαν εἰς κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τοὺς ὁποίους τὰ ἄτομα, ἀσκοῦντα τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἐπάγγελμα εἶναι ἐν γένει ἐνεργά. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης υἱοθετήθη ὁμοίως κατὰ τὸ 1951 διάφορος ἀρχή. Πράγματι, βάσει τῶν διεθνῶν συστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐφηρμόσθησαν παρὰ πολλῶν χωρῶν, ἐξητάσθη κατὰ πρῶτον εἰς ποῖον κλάδον οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἀνήκε τὸ κατὰστημα, ἢ ἡ ἐπιχείρησις ἢ ἡ ὑπηρεσία εἰς τὴν ὁποίαν ἀπασχολεῖτο ἕκαστον ἄτομον καὶ ἐγένετο βάσει τούτου ἡ κατάταξις τοῦ ἀπογραφομένου συμφώνως πρὸς τὴν Διεθνῇ πρότυπον Ταξινόμησιν πάντων τῶν κλάδων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Παρὰ τὴν ἀλλαγὴν ταύτης τῆς μεθόδου, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι μερικαὶ συγκρίσεις τῶν στοιχείων τοῦ 1928 πρὸς τὰ τοῦ 1951, ἀφοῦ προηγηθῇ ἀνακατάταξις τῶν κλάδων ὥστε νὰ ὑπάρχη ἀντιστοιχία μεταξύ των ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀπογραφὴν. Τοιοῦτοτρόπως προέκυψεν ὁ κατωτέρω πίναξ III.

ΠΙΝΑΞ III.

Κατανομὴ τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ κατὰ κυρίους κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος κατὰ τὸ 1928 καὶ 1951.

Ἐνεργοὶ εἰς χιλιάδας	Ἄνδρες		Γυναῖκες	
	1928	1951	1928	1951
Κλάδοι				
Γεωργίας κλπ.	1008	1152	467	215
Βιομηχανίας κλπ.	336	426	100	124
Ἐμπόριον κλπ.	159	199	5	21
Μεταφοραὶ κλπ.	106	135	1	3
Ἑπηρεσίαι κλπ.	173	273	60	115
Μὴ δηλωθεῖς	191	144	140	32
Σύνολον	1972	2329	773	511

13. Γενικῶς, ἐκ τῆς μελέτης τῶν δεδομένων τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ὑφὴ τῆς Χώρας σχεδὸν δὲν ἤλλαξεν ἀπὸ τοῦ 1928 ὡς τὸ 1951. Ὡς πρὸς τοὺς ἄρρενας ἐνεργοὺς εἰς τὴν Γεωργίαν (περιλαμβανοῦσης τὴν Κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν), οὗτοι ἀπετέλουν τὸ ἡμισυ τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, τόσον κατὰ τὸ 1928 ὅσον καὶ κατὰ τὸ 1951. (Ἡδὴ ἐτονίσθη ὅτι ἡ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνεργῶν γυναικῶν εἰς τὴν γεωργίαν εἶναι μόνον φαινομενικὴ (βλέπε παραγράφους 3—5 ἄνωτέρω). Αἱ βιομηχανικαὶ δραστηριότητες φαίνεται ὅτι ἐξειλίχθησαν ἀρκετὰ βραδέως. Ἀκόμη καὶ ἐὰν περιλάβωμεν εἰς ταύτας λατομεῖα καὶ μεταλλεῖα, βιομηχανίας μεταποιήσεως καὶ βιοτεχνίας, οἰκοδομὰς, παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ καὶ ὑπηρεσίας πόλεων (ὕδρευσεως, φωταερίου κλπ.), συνολικῶς δὲν ὑπερβαίνομεν κατὰ τὸ 1951 παρὰ 18% ἐνεργοὺς ἔναντι 17% κατὰ τὸ 1928. Ἐὰν προστεθοῦν καὶ αἱ γυναῖκες, ὁ κλάδος δὲν ὑπερβαίνει πάλιν τὸ ἔν πέμπτον τοῦ ὀλικοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ.

14. Εἰς τὸ ἐμπόριον (περιλαμβάνον τὰς Τραπεζὰς καὶ τὰς Ἀσφαλίσεις, ὡς καὶ τὰς μεταφορὰς καὶ συγκοινωνίας) ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνεργῶν (κατὰ μεγάλην πλειοψηφίαν ἄνδρες) ἐσημείωσεν αὐξησιν ἀρκετὰ αἰσθητὴν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἀναλογία τῶν κλάδων τούτων ὡς πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐνεργῶν νὰ αὐξηθῆ (ἀπὸ 6% εἰς 8% εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀπὸ 4 εἰς 5% εἰς τὰς μεταφορὰς καὶ τὰς συγκοινωνίας).

15. Ὁ μόνος κλάδος ὅστις ἐσημείωσε σημαντικὴν αὐξησιν εἶναι ὁ τῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ἐνταῦθα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρρένων ἐνεργῶν ηὐξήθη πλεον τοῦ 50% καὶ τῶν θηλέων ἐνεργῶν σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη. Οὕτω ἡ ἀναλογία τῶν ἐνεργῶν τοῦ κλάδου τούτου εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐνεργῶν ηὐξήθη ἀπὸ 9% κατὰ τὸ 1928 εἰς πλεον τῶν 13% κατὰ τὸ 1951.

16. Ἐξαιρέσει τῶν Ὑπηρεσιῶν, αἱ λοιπαὶ μεταβολαὶ τῆς ἀναλογίας τῶν διαφόρων κλάδων ἐντὸς τῆς οἰκονομίας εἶναι ἐλαχίστης σημασίας. Μία λεπτομερεστέρα μελέτη ἀφορῶσα τὴν βιομηχανίαν (βλέπε Μηνιαῖον Στατιστικὸν Δελτίον, Ἀπριλίου 1957) δεικνύει ὅτι μερικαὶ ἐνδιαφέρουσαι αὐξήσεις παρατηρήθησαν εἰς ταύτην: Ἰδρυσις καὶ αὐξησις τῆς ὑφαντουργίας ἦτις ἀπὸ ἔκτη κατὰ σειρὰν ἐγένετο ἡ δευτέρα εἰς σημασίαν βιομηχανία. Μηχανοποιήσις τῆς βιομηχανίας καπνοῦ, ἦτις (παρὰ τὴν ἐπελθούσαν μεγάλην αὐξησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ προϊόντος) ἀπησχόλει κατὰ τὸ 1951 μόνον τὸ ἡμισυ τῶν ἐργαζομένων εἰς ταύτην κατὰ τὸ 1928. Πενταπλασιασμὸς τῶν ἐνεργῶν εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν κλπ. Ἡ ἰδία μελέτη φανερώνει ἐπίσης ὅτι ἡ σημαντικωτέρα βιομηχανικὴ δραστηριότης κατὰ τὸ 1951 ὡς καὶ κατὰ τὸ 1928, ἦτο πάντοτε ἡ κατασκευὴ εἰδῶν ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως κλπ. Αὕτη περιελάμβανεν 120000 ἐνεργοὺς κατὰ τὸ 1951 κυρίως ράπτας, μοδίστας καὶ ὑποδηματοποιούς ἐργαζομένους χειρωνακτικῶς. Ἐπίσης εἰς τὴν βιομηχανίαν μεταλλουργικῶν προϊόντων, ἠλεκτρικῶν συσκευῶν καὶ μηχανῶν, παρὰ ποῖαν τινα ἀνθρσιν ἦτις κατέστησε τὴν δραστηριότητα ταύτην τρίτην κατὰ σειρὰν ἀπὸ ἀπόψεως ἐνεργῶν πληθυσμοῦ (57000 ἄτομα), ἐπικρατοῦν τὰ μικρὰ βιομηχανικὰ καταστή-

ματα και ή καθαρά βιοτεχνία (κατά μέσον ὄρον 8 μισθωτοί κατά ἐργοδότην, και 40% τῶν 57000 ἐργαζόμενα δι' ἴδιον λογαριασμόν και μή ἀμοιβόμενα συμβοηθοῦντα μέλη οἰκογενειῶν). Ἡ κατάσταση δὲν διέφερε πολὺ εἰς τοὺς περισσότερους τῶν ἄλλων βιομηχανικῶν κλάδων.

17. Συνεπῶς, τόσοσν κατά τὸ 1951 ὅσον και κατά τὸ 1928, ή χώρα παρουσιάζεται κυρίως ὡς ἀγροτική, με πολὺ περιορισμένην βιομηχανικήν δραστηριότητα, ήτις κατά μέγα μέρος εἶναι βιοτεχνική. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσση, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν γεγονότων ἄτινα ἔλαβον χώραν κατά τήν περίοδον 1928—1951, ήτοι μιᾶς μακρᾶς και ὀξείας οικονομικῆς ὑφέσεως, μιᾶς ἀκολουθησάσης ἀνόδου τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος διαρκείας ὀλίγων ἐτῶν, τέλος, μιᾶς δεκαετίας σχεδὸν πλήρους παραλύσεως τῆς οικονομικῆς ζωῆς λόγω τοῦ πολέμου, τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς, τῆς πείνας και τῶν συναφῶν ἀνωμαλιῶν.

Κατανομή τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ ἀναλόγως τῆς θέσεως εἰς τὸ ἐπάγγελμα.

18. Ἡ ἀλλαγὴ ὀρισμοῦ και μεθόδου, περι τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω (παραγρ. 3—5), ἀφεώρα κυρίως εἰς τὸν τρόπον κατατάξεως τῶν μή ἀμοιβομένων συμβοηθούντων μελῶν οἰκογενείας. Διὰ τοῦτο, τὰ στοιχεῖα τοῦ 1928 και τοῦ 1951 ὡς πρὸς τήν θέσιν εἰς τὸ ἐπάγγελμα σχεδὸν δὲν εἶναι συγκρίσιμα. Ἡ σύγκρισις μάλιστα τῶν γυναικῶν εἶναι ἀδύνατος. Ἐὰν περιορισθῶμεν εἰς τὰ στοιχεῖα τῶν ἀνδρῶν θὰ ἔχωμεν τὰς κατωτέρω συγκρίσεις :

Ποσοστά ἄρρενος ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ ἀναλόγως τῆς θέσεως εἰς τὸ ἐπάγγελμα

	1928	1951
Ἐργοδοταί	7	3
Ἐργαζόμενοι δι' ἴδιον λογαριασμόν	43	43
Μισθωτοί	36	35
Μή ἀμοιβόμενα συμβοηθοῦντα μέλη οἰκογενείας	15	13
Μή δηλωθείσης θέσεως εἰς τὸ ἐπάγγελμα	—	6

19. Καὶ ἐνταῦθα, ή διδομένη εἰκὼν εἶναι μᾶλλον στατική. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ή μείωσις τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐργοδοτῶν ὀφείλεται εἰς ἀλλαγὴν τῆς μεθόδου ὁμοίαν με τήν τῶν συμβοηθούντων μελῶν οἰκογενείας. Πράγματι, κατά τὸ 1951 ἔθεωρήθησαν ἐργοδοταί μόνον τὰ πρόσωπα τὰ ἔχοντα μισθωτοὺς εἰς τήν ὑπηρεσίαν αὐτῶν κατά τὰς τέσσαρας πρὸ τῆς ἀπογραφῆς ἑβδομάδας. Ἐνῶ κατά τὸ 1928 ἔθεωρήθησαν ἐνεργοί ἀδιακρίτως οἱ συνήθως ἔχοντες μισθωτοὺς τουλάχιστον κατά τήν ἐποχὴν δράσεως τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν.

Ἄνεργία καὶ ὑπαπασχόλησις.

20. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, ἐζητήθησαν πληροφορίες περὶ τῆς ἀνεργίας μόνον ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἅτινα ἐχαρακτήρισαν ἑαυτὰ ὡς «ἐργάτας». Κατὰ τὸ 1951, τουναντίον, ἐζητήθη ἡ πληροφορία ταύτη παρὰ πάντων τῶν ἐνεργῶν. Συνεπῶς, τὰ στοιχεῖα τοῦ 1928 καὶ τοῦ 1951 δὲν εἶναι συγκρίσιμα καὶ δεόν νὰ ἀναλυθοῦν χωριστά.

21. Ὁ κατωτέρω πίναξ IV παρέχει σύνοψιν τῶν στοιχείων τοῦ 1928 περὶ ἀνεργίας. Ὅσον καὶ ἂν εἶναι τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἑλλιπῆ διὰ τὸν σχηματισμὸν μιᾶς πλήρους εἰκόνας τοῦ προβλήματος τῆς ἀπασχολήσεως, ἐπιτρέπουν πάντως νὰ συλλάβωμεν τὰς διαστάσεις αὐτοῦ.

ΠΙΝΑΞ IV.

Ὀλικὸς ἀριθμὸς ἐργατῶν καὶ ἀριθμὸς ἀνέργων κατὰ κλάδον οἰκονομικῆς δραστηριότητος βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1928.

Κλάδοι οἰκονομικῆς δραστηριότητος	Ἔργαται εἰς χιλιάδας	Ἄνεργοι εἰς χιλιάδας	%
Ὅλων τῶν κλάδων	686,5	75,4	11,0
Γεωργία καὶ Ἀλιεία	127,2	7,3	5,7
Μεταλλεία, Λατομεῖα, Ἄλυκαὶ	5,8	0,3	5,7
Βιομηχανία μεταποιήσεως κατασκευῶν κλπ.	242,2	37,7	15,5
Ἐμπόριον, Τράπεζαι	33,4	4,0	12,1
Μεταφοραὶ καὶ Συγκοινωνία	51,1	7,8	15,2
Ἵπηρεσία	46,0	1,4	0,3
Μὴ δηλωθεῖς	169,9	16,8	9,9

Ἐνταῦθα δεόν νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς πολὺ δύσκολον κατάστασιν, δεδομένου ὅτι εἶχε δεχθῆ ἓνα καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον προσφύγων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῶν ὁποίων πολλοὶ δὲν εἶχον εἰσέτι ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

22. Ὡς ἀνεργὸς ἐθεωρήθη κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1951 πᾶς ἀνήκων εἰς τὸν ἐνεργὸν πληθυσμὸν καὶ μὴ ἔχων ἐργασθῆ κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς ἀπογραφῆς ἑβδομάδα ἀλλὰ ζητῶν ἐργασίαν ἐπ' ἀμοιβῆ. Διὰ νὰ γίνῃ κατάταξις τῶν ἀνέργων κατὰ κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐζητήθη παρ' αὐτῶν ὅπως δηλώσουν τὸ εἶδος τοῦ καταστήματος τῆς ἐπιχειρήσεως ἢ τῆς ὑπηρεσίας ὅπου εἰργάσθησαν κατὰ τὰς πρὸ τῆς ἀνεργίας τέσσαρας ἑβδομάδας. Σύνοψις αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν δίδεται εἰς τὸν πίνακα V.

ΠΙΝΑΞ V.

Σύνολον ἐνεργῶν καὶ ἀνέργων κατὰ κλάδον οἰκονομικῆς δραστηριότητος
βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1951.

Κλάδοι οἰκονομικῆς δραστηριότητος	*Ἐνεργοὶ εἰς χιλιάδας	*Ἀνεργοὶ εἰς χιλιάδας	%
Ὅλων τῶν Κλάδων	2.839	179,4	6,3
Γεωργία καὶ Ἀλιεία	1.367	9,7	0,7
Μεταλλεῖα, λατομεῖα καὶ ἄλυκαί	14	0,7	7,1
Βιομηχαναὶ Μεταποιήσεως	450	24,3	5,4
Κατασκευαὶ	75	7,2	9,6
*Υδροεῖς, φωταεῖριον, ἠλεκτρισμὸς	11	0,3	2,9
*Ἐμπόριον, Τράπεζαι	220	5,4	2,4
Μεταφοραὶ καὶ Συγκοινωναὶ	138	10,3	7,4
*Υπηρεσίαι	338	7,6	2,0
Μὴ δηλωθεῖσα	176	113,9	64,5

23. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ἐκ τῶν ἀνέργων τοῦ πίνακος V (οἵτινες δὲν ἐργάσθησαν κομμίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἥτις προηγήθη τῆς ἀπογραφῆς), οἱ περισσότεροι, ἤτοι 113900 ἐπὶ 179400, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καθορίσουν εἰς ποῖον εἶδος ἐργασίας εἶχον ἀπασχοληθῆ πρὶν παύσουν νὰ ἐργάζονται. Πιθανῶς, πρόκειται περὶ ἀτόμων μὴ ἀποκτησάντων ποτέ κανονικὸν ἐπάγγελμα. Ἐξ ἄλλου, δεόν νὰ σημειωθῆ ὅτι 24300 ἐκ τούτων εἶχον ἐργασθῆ εἰς τὴν βιομηχανίαν μεταποιήσεως καὶ 10300 εἰς τὰς μεταφορὰς καὶ συγκοινωνίας (κατὰ μέγα μέρος ἴσως πρόκειται περὶ ναυτικῶν).

24. Εἰς ὠρισμένους κλάδους, ἡ ἀνεργία βάσει τοῦ πίνακος V φαίνεται νὰ εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἐποχικοῦ χαρακτήρος. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰ μεταλλεῖα καὶ λατομεῖα ὡς καὶ εἰς τὰς κατασκευὰς, ὅπου τὸ ποσοστὸν τῶν ἀνέργων ἐμφανίζεται ἰδιαιτέρως ὑψηλόν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι μεταξὺ τῶν ἐνεργῶν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν μόνον 0,7% ἦσαν ἀνεργοὶ παρὰ τὸ ὅτι αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι δὲν εὐρίσκονται εἰς ἔντασιν κατὰ τὴν περίοδον εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ ἀπογραφή (πρῶτη ἐβδομάς τοῦ Ἀπριλίου). Τοῦτο δεόν νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὸ ὅτι, εἰς τὴν γεωργίαν ἡ ἔλλειψις ἀπασχολήσεως λαμβάνει κυρίως τὴν μορφήν τῆς ὑπαπασχολήσεως μᾶλλον παρὰ τῆς πλήρους ἀνεργίας. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θὰ ἐπανέλθωμεν.

25. Μεταξὺ τῶν ἀνέργων, 146600 ἦσαν ἄνδρες καὶ 32800 ἦσαν γυναῖκες. Ἡ ἀναλογία ἀνέργων κατὰ φύλον ἦτο περίπου ἡ αὐτή, ἤτοι 6%. Τόσον εἰς τοὺς ἄνδρας ὅσον καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τὸ ποσοστὸν τοῦτο παρουσιάζει μίαν χαρακτηριστικὴν διακύμανσιν καθ' ἡλικίας. Εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλὸν μεταξὺ τῶν νεωτέρων. Ἦτοι 12,9% εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ 9,2 εἰς τὰς γυναῖκας κάτω τῶν 15 ἐτῶν, καὶ ἀντιστοίχως 9,3% καὶ 6,7% διὰ τὰς ἡλικίας 15-19 ἐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ μειοῦται μέχρις ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον 4,0% εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ 4,7% εἰς τὰς γυναῖκας καὶ εἰς τὰς ἡλικίας 40-47 ἐτῶν. Κατόπιν ἀνέρχεται ἐκ νέου ταχέως εἰς τὰς μεγάλας ἡλικίας. Παρὰ ταῦτα τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν ἀνέργων (60700 ἄνδρες καὶ 13500 γυναῖκες) ἦσαν ἡλικίας 20-40 ἐτῶν καὶ σημαντικὸς ἀριθμὸς (25300 ἄνδρες καὶ 9200 γυναῖκες) ἦσαν 15-20 ἐτῶν.

ΠΙΝΑΞ VI.

³ Ένεργοι και άνεργοι κατά φύλον και ηλικίαν βάσει τής απογραφής τοῦ 1951.

Όμάδες ηλικιῶν	Α ν δ ρ ε ς			Γ υ ν α ἰ κ ε ς		
	Ένεργοι εἰς χιλιάδ.	Άνεργοι εἰς χιλιάδ.	%	Ένεργοι εἰς χιλιάδ.	Άνεργοι εἰς χιλιάδ.	%
—14 ἐτῶν	72	9,2	12,9	36	3,3	9,2
15—19 »	274	25,3	9,3	96	6,4	6,7
20—29 »	589	40,2	6,8	157	9,2	5,9
30—39 »	453	20,5	4,5	83	4,2	5,0
40—49 »	426	17,0	4,0	68	3,2	4,7
50—59 »	266	13,9	5,2	41	2,5	6,2
60—69 »	165	11,7	7,1	20	2,1	10,5
70— »	71	8,0	11,2	7	1,7	22,7
Μη δηλωθεῖσα	14	0,8	5,8	3	0,2	6,4
Σύνολον	2.329	146,6	6,3	511	32,8	6,4

26. Ὁ πίναξ VII συνοψίζει τὰ συλλεγέμενα στοιχεῖα κατά τὴν ἀπογραφήν τοῦ 1951, πρὸς μελέτην τῆς ὑπαπασχολήσεως.

Ἐν πρώτοις, ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν εἶναι φανερόν ὅτι τὸ ποσοστὸν ἀνέργων τοῦ πίνακος V δὲν ἐπαρκεῖ διὰ νὰ λάβωμεν σωστὴν εἰκόνα τοῦ βαθμοῦ ἀπασχολήσεως τὸν ὁποῖον ἡ γεωργικὴ ἐκμετάλλευσις ἐξασφαλίζει εἰς τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμόν. Ἐνῶ μόνον 0,7% τῶν ἐνεργῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἦσαν πλήρως ἄνεργοι κατά τὴν πρώτην ἐβδομάδα τοῦ Ἀπριλίου. (Βλέπε πίνακα V), προκύπτει εἰς τὸν πίνακα VII ὅτι ὄχι ὀλιγώτεροι τῶν 18,6% (σχεδὸν ἕνας εἰς τοὺς 6) δὲν εὔρισκον ἀπασχόλησιν μεγαλυτέραν τῶν πέντε ἡμερῶν κατά τὴν διάρκειαν τῶν πρὸ τῆς ἀπογραφῆς τεσσάρων ἐβδομάδων. Μόνον τὸ ἐν τρίτον τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς γεωργίας ἦτο πλήρως ἀπασχολημένον κατά τὰς τέσσαρας αὐτὰς ἐβδομάδας.

27. Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἐπίσης ἡ διαπίστωσις ὅτι ἡ ὑποαπασχόλησις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς δράσεως βλέπομεν ὅτι τὰ πρόσωπα ἅτινα ἀπασχολήθησαν ὀλιγώτερον τῶν 6 ἡμερῶν κατά τὴν διάρκειαν τῶν τεσσάρων πρὸ τῆς ἀπογραφῆς ἐβδομάδων, ἦσαν πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἦσαν ἄνεργοι κατά τὴν ἐβδομάδα τῆς ἀπογραφῆς. Πράγματι, τὸ τέταρτον τοῦ ὀλικοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἰργάσθη περισσότερον τῶν 6 ἡμερῶν, κατά τὴν περίοδον 8 Μαρτίου—7 Ἀπριλίου καὶ ὀλιγώτερον τῶν δύο πέμπτων αὐτοῦ ἦσαν πλήρως ἀπασχολημένα.

28. Τελευτῶντες, δέν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀναμφιβόλως τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος VII παρέχουν ὑπερβολικῶς δυσμενῆ εἰκόνα τῆς ἀπασχολήσεως διὰ δύο λόγους: 1) Τὰ στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς περίοδον τοῦ ἔτους καθ' ἣν ὄχι μόνον αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι δραστηριότητες εἶναι κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐν ὑφέσει. 2) Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἀφ' ἑτέρου ἀναφέρονται εἰς περίοδον καθ' ἣν ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία ἦτο εἰσέτι βαθεῶς τραυ-

ματισμένη από τὰ γεγονότα τῆς προηγούμενης δεκαετίας καὶ δὲν εἶχε δυνηθῆ ἀκόμη νὰ ἐπωφεληθῆ τῶν προσπαθειῶν ἀνορθώσεως καὶ ἀνανεώσεως, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῆς περιόδου ἐκείνης καὶ ἐντεῦθεν εἶχον ἀναληφθῆ τόσον ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν.

ΠΙΝΑΞ VII.

Ἐνεργὸς πληθυσμὸς ἀναλόγως τῶν ἡμερῶν πραγματοποιηθείσης ἐργασίας κατὰ τὰς τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1951.

Κλάδοι οικονομικῆς δραστηριότητος	Σύνολον ἐνεργῶν εἰς χιλιάδας	Ἐξ ὧν ποσοτὰ τούτων πραγματοποιη- σάντων . . . . . ἡμέρας ἐργασίας				
		0-5	6-11	12-17	18-23	24-28
Γεωργία, Ἀλιεία	1367	18,6	9,0	14,4	25,8	32,2
Μεταλλεία, Λατομεία, Ἀ- λυκαί	14	20,1	7,1	11,5	25,2	36,1
Βιομηχανία μεταποιήσεως	450	25,1	7,4	10,0	17,5	40,0
Κατασκευαί, Οἰκοδομαί	75	33,7	17,0	13,9	13,2	22,2
Ὑδρευσις, Φωταερίον, Ἠλεκ- τρισμὸς	11	11,9	1,3	1,6	11,7	73,8
Ἐμπόριον, Τράπεζαι	220	20,3	4,0	3,5	13,4	58,8
Μεταφοραί, Συγκοινωνία	138	28,8	7,2	7,2	10,0	46,9
Ὑπηρεσίαι	388	27,4	2,0	2,2	8,1	60,4
Μὴ δηλωθεῖς	176	80,0	4,8	3,8	3,7	8,7
Σύνολον	<u>2839</u>	<u>25,7</u>	<u>7,2</u>	<u>10,1</u>	<u>18,6</u>	<u>38,4</u>
Ἐξ ὧν :						
α) Ἄνδρες	2.329	25,5	7,1	9,9	18,8	38,7
Γυναῖκες	511	26,3	7,9	10,8	17,4	37,6
β) Ἐργοδότη	77	17,3	4,6	6,5	15,6	56,0
Ἐργαζόμενοι δι' ἴδιον λο- γαριασμὸν	1.077	16,5	8,5	12,8	25,0	37,2
Μισθωτοί	1.046	27,0	6,5	7,1	12,6	46,8
Συμβοηθοῦντα μέλη οἰκο- γενείας μὴ ἀμοιβόμενα	461	23,4	8,4	14,0	23,2	31,0
Μὴ δηλωθεῖσα θέσις εἰς τὸ ἐπάγγελμα	178	81,9	2,4	2,6	3,7	9,4